

ŞİDDET:

"BENİM İSTEDİĞİMİ İSTEYECEKSİN"

Fecri Şengür

"Zahmetli, fakat onurlu savaşta ekilen tohumdan hemen ürün alınabileceği beklenmemeli. Bilakis, büyük bir özen ve sabırla çalışılmalı ki, bir gün ürün idrak edilebilsin". Sir Francis BACON

Süremiz öyle uzun değil

Bilim insanları, insan ömrünün, 'anti-aging' (yaşlanmayı yavaşlatma) pratiklerine uygun bir yaşam sürdürmek suretiyle, biyolojik olarak 120 yıllık bir süreye uzatılabileceğini ortaya koyuyor ve bu tezlerini Japonya'nın Okinawa Adası sakinlerinden 100 yaşına kadar yaşayanların sayısının Avrupa'dakilerden dört kat daha fazla olduğu [1] tespiti ile destekliyorlar. Oysa, ortalama yaş istatistiklerine bakıldığında insan yaşamı yetmiş yıllık bir sürecin içine sığıyor. Bu sürenin 65'ten sonraki el ayağın zor tutmaya başladığı son beş yılı ile, insanın "*ölüm hiç gelmeyecek kadar uzak görünüyor bana.*" diye düşündüğü ya da onu hiç aklına getirmediği ilk onbeş yılı çıkartacak olursak, kalan efektif süre elli yıl.

Elimizde, zamanın akış süratine bakınca, kısa sayılabilecek bir süre var. Bu sürenin yaşama ilişkin beklentilerimiz gerçekleşmeksizin geçen her anının verdiği acı; bu acıyı ortadan kaldıracabilecek farklı yöntemlere yönlendiriyor bizleri. Dünyada içine doğduğumuz koşullar, beklentilerimizi karşılayacak zemini oluşturmaktan oldukça uzak görünüyor çoğumuza.

Bir (büyük) kısım insanlar, yaşam süresinin bir sınav dönemi olduğu, asıl yaşamın başka bir boyutta yaşanacağını düşünerek ya da herhangi bir şey düşünmenin bir sonuç getirmeyeceğini düşünerek, içinde yaşanan boyuta ilişkin - nasıl olsa gerçekleşmeyecek - beklentilerini asgariye

indirip, sorunu aşabiliyorlar.

Tek yaşam şanslarının burada olduğunu hisseden diğer bir (küçük) kısım, dünyanın kaynakları üzerindeki siyasi, askeri ve/veya ekonomik kontrol güçleri sayesinde, o başka boyutu sadece kendileri için dünyaya taşıdıklarını düşünerek bir avantajı (anlamlandıramadıkları bir doyumsuzluk duygusu ile birlikte) yaşıyorlar.

Bir başka (bu yazının konusunu oluşturan) gruba özgü insanlar ise, farklı bakış açıları ile de olsa, beklentilerini bu dünyada karşılayacak zemini oluşturma çabası içine giriyor.

Kendimi de içinde addettiğim ve siyasi açıdan oldukça heterojen [2] bir yapıya sahip bu son gruptaki insanlar için; insanlığın bugünkü siyasi, sosyal, kültürel vb. gelişmişlik düzeyine ulaşmak için mücadelelerle geçirdiği binlerce zorlu yıl göz önüne alındığında, bireysel yaşam beklentilerini karşılayabilecek zeminin oluşturulması için ihtiyaç duyulabilecek asgari süreye göre elli yıl, dikkate alınmaya değmeyecek bir süredir. Ve bu gerçek, yani kendi yaşam süresi içerisinde arzu ettiği dönüş(türül)müş toplumsal yapıyı ve o yapı bağlamındaki dünya cennetini yaşaması ihtimalinin çok zayıf olması gerçeği; değişimi bir beklenti olarak değil, değişimin bir öznesi olarak isteyen insanın yüzüne bir tokat gibi çarpar. Bir şeyler olacaksa eğer, **bir an önce** olmalıdır.

"Devrim bir gün mutlaka olacak, ama ben göremeyeceğim galiba" **Umutsuz Devrimci**

İkna

Bir an önce olması istenen şeyler, herkes için aynı şeyler değildir. Hatta aynı insanın yaşamının farklı dönemlerinde gerçekleşmesini hararetle

istediği ama birbirinin tamamen zıttı istemler bile olabilir. Bu durumda sadece istemek, dünyanın değişmesi için yeterli değildir; diğerlerinin de benim fark ettiğim şeyleri görebilmesi ve bu da yetmez, ayrıca "benim istediğimi" de istemesi gerekir.

"Benim istediğim"ın gerçekten benim istediğim olup, olmadığı üzerine çok yazılıp, çizildi. Bu konuya bu yazı bağlamında ayrıca özel olarak değinilmemiştir. Burada ana sorunsalımızı, insanların "benim istediğimin" herkes tarafından istenmesi için neler yapmakta oldukları oluşturacaktır çoğunlukla. Çünkü, birisinin benim istediğimi istemesini istemek; bu son istemenin, "**bir-an-öncelik**" derecesi doğrultusunda, demokratiklik ve anti-demokratiklik bağlamındaki ibresini; iknadan, diğerinin yaşam hakkına müdahaleye kadar değişen bir skalada harekete geçirir ve burada amacımız 'iyi amaçlı' şiddeti irdelemektir.

Bu çerçevede, birisinin, benim istediğimi istemesini (ya da en azından benim istemediğimi istememesini) sağlamanın en demokratik yolu, onu "benim istediğimin" doğru ve onun kendi çıkarına olduğuna ikna edebilmektir.

"Benim istediğim" (diğer doğrulara göre daha) doğru ve ikna hedefim olan insan(lar)ın çıkarına da uygun olabilir, gerçekten. Ancak, bu ilk anda böyle değilse, artık ideolojiyi (şahsi, örgütsel, zümresel, sınıfsal vb. çıkarımı, sadece benim çıkarım değil de herkesin çıkarıymış gibi gösterebilme becerimi ya da naif bir iyi niyete sahip isem, beni ikna etmiş olan ideolojik söylemin klişe cümlelerini, sloganlarını) devreye sokmalıyım. (Marx - Engels "... egemenliği hedefleyen her sınıf, genel çıkarlar adı altında kendi çıkarlarını korumak için her şeyden önce '*politik*' iktidarı ele geçirmelidir." [3] tespiti yaparlar. İktidarın değil, *politik iktidarın* ele geçirilmesi ile kastedilen "*iktidarın meşruiyetinin / toplumsal genel kabul görmüşlüğü*"nın" elde edilmesi, egemenliğin kazanılacağı ve elde tutulabileceği büyüklükteki bir toplum kesimi üzerinde "*hegemonya*" [4] kurulmasıdır.)

Hegemonya, bireye ve topluma seslenen ideolojik söylemlerle kurulur. Benim istediğimi

(benim çıkarıma olanı / genelin çıkarına olduğuna inandığım şeyi) istemesini istediğim kişiye, mesela eşime "Kocasının ayaklarını yıkayan kadın cennetliktir." ya da ne bileyim gaspçılardan şikayetçi kentlilere "Kentlerimizdeki böylesi kültürel yozlaşma ve güvenlik sorunu köyden kente göçen Vizigotlardan [5] kaynaklanmaktadır. Yoksa ..." (duyulmayacak bir sesle) "kentsel yoksulluğun ortadan kaldırılmasında gösterdiğim basiretsizlik ve gelir dağılımında yarattığım adaletsizliğin vb. bunda hiçbir fonksiyonu yoktur." veya bu dünyada tüm çıkış kapılarının yüzüne kapalı olduğu duyguları içindeki birine "Bombaları üzerinde patlattığında, hem bu fani ve zor yaşamdan kurtulacak, hem de şehit mertebesine yükseleceksin." ya da küresel ısınma karşısında Türkiye'nin de sorumlulukları olduğu kaygısını anti-emperyalist bir ikircikle taşıyan birine "Türkiye'nin CO₂ salınımını azaltmasını isteyenler; onun ekonomik olarak gelişmesini istemeyen zengin dünya egemenlerinin sözcülüğünü yapanlardır." diye seslenilebilir.

-0-

Bu ikna yöntemlerini kullanarak, insanların "benim istediğimi" istemesi sağlanamıyor ise; o zaman B planı devreye girer. Benim istediğim gibi davranmasını sağlayacak "zorlayıcı" tedbirler. İşte şiddet; gerici, faşist, ilerici ya da devrimci her ne şekilde tanımlanırsa tanımlansın, bu noktada gündeme gelir.

Burada ifade etmek istediğim, bir egemenin ya da egemen adayının hegemonyanın uygulanmasında başarılı olamadığı noktadan itibaren şiddete başvurmaya başlayacağı değildir. İkna ve zor yöntemleri birbiri ile iç içe geçmiş birbirini destekleyen yöntemler olarak kullanılır. [6] Örneğin aynı anda, "Parti / örgüt liderimizin söyledikleri doğrultusunda hareket ederseniz, Marksizmden uzaklaşmaz ve farkına varmadan kapitalizmin pisliklerine bulaşmamış olursunuz. Yoksa siz de onu inkar edenlerden mi olmak istersiniz, şüphesiz ki onlar döneler cehenneminde sonsuza dek yanacaklardır." anlamına gelebilecek bir ifade, bir hissettirme ile, razı olmanın faydalı bir şey olduğu, ama razı

olunmaz ise de, sadece bu faydadan mahrum kalmakla yetinilmeyip, başka şeylerin de kaybedilebileceği vurgulanabilir.

Zorlayıcı tedbirler (baskı ve şiddet yöntemleri), ekonomik zor ve ekonomi dışı zor olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilebilir.

Ekonomik zor

Ekonomik zor, büyük çoğunlukla kapitalizme özgü bir olgudur. Kapitalizm öncesi üretim tarzlarında ve günümüzde kapitalizme eklemlenen kapitalizm dışı üretim tarzlarında ekonomik zor ile fiziki zor arasındaki sınırlar oldukça belirsizdir. Örneğin bir zorbanın, haraç vermeyen köyün sulama suyunu kesmesi; ticaret yollarının kontrol altında tutularak bir yörenin ekonomisinin abluka altına alınması; toprağını terk eden köylünün yakalandığı yerde geri iade edilmesi zorunluluğu ile geçimin sadece derebeyine ait / derebeyince vergilendirilen belirli bir toprak parçasına hasredilmesi; ekonomisi, sınırları içinde kurulu askeri birlik ve üniversiteler dolayısıyla bütçeden ve öğrenci ailelerinden aktarılan kaynaklara dayanan bir şehirden, bu birlik ve okulların çekileceği tehdidi vb. Ancak bu gibi durumlarda insanlar, göç ederek [7], kapalı bir ekonomiye dönüp, azla yetinerek vb., fiziki zor sonucu oluşan ekonomik zoru aşabilmişlerdir, bir dönem. Günümüzde buna ilişkin imkanlar artık yavaş yavaş ortadan kalkmakta ve sermaye birikim sürecine entegre olmayan emeğe, yaşam alanı kalmamaktadır. [8] Kapitalizmin planlayıcı ve yönlendiricileri [9], ekonomik zoru, piyasada belirli bir işsiz kitlesinin sürekli bulunmasını sağlayarak, insanları işsiz kalmakla (üstü örtülü ve kesintisiz) tehdit etmek ve bu tehdidin işler hale gelebilmesi için kapitalizm dışı üretim tarzlarının dünya yüzeyinden tamamen silinmesi yolundaki gelişimi süratlendirmek suretiyle [10] yaşama geçirmektedir. [11] Ancak, kapitalizmin ana baskı ve şiddet mekanizmasını oluşturan ve gelecekte diğer tüm (örneğin devlete ait) baskı mekanizmalarını da ortadan kaldırıp, tek baskı mekanizması haline gelmesi burjuva ekonomistlerin ütopyası olan ekonomik zor, ilginç bir şekilde sadece çalışanlar üzerinde değil, tüm dünya toplumu üzerinde (emekçisinden

sermayedarına) [12] etkili olan kendinden menkul bir yapıdır; kendisinden beslenen ve kendisini besleyen bir erke dönergeci [13] gibidir. Bu yapı, ayırım yapmaksızın tüm insanları sermaye birikim sürecinin bir parçası olmaz ise (üstü örtülü olarak), yok olmakla [14] tehdit eder.

Bu anlamda bir merkezden yönlendirilmiyor oluşu ve yönlendirilse dahi yönlendiricileri de dahil olmak üzere istisnasız herkesi kapsıyor oluşundan ötürü kapitalizmin tümel ekonomik zoru, kategorik olarak şiddet tanımlaması altında sayılmamak gerekir ya da tam tersine kendi kendisinin hem aracı, hem de amacı olan fiziksel olmayan '*mutlak şiddet*' olarak anılmalıdır.

Bildiğimiz anlamda şiddet olarak adlandırılabilir (tikel) ekonomik zor; kapitalist üretim tarzı içinde oluşan mutlak şiddet zeminini kullanan ekonomik güç sahiplerinin, bireysel / kurumsal iktidar (benim istediğimi isteme) çabalarının bir aracıdır. Sendikalı olmak istediği / olduğu, sigortalı çalışmak istediği ya da cinsel taleplerine cevap vermediği için işveren tarafından işsiz bırakılmakla tehdit; evin ekonomik gelirli tek ferdi olan bir babanın sözünü dinlemeyen aile üyelerine "size ben bakıyorum." yollu, bakmayabileceği mesajı vermesi; ya da cemaat yapılanmaları içinde cemaatin desteği ile ayakta kalabilenlerin, cemaatin koruyucu kalkanlarının dışındaki piyasa jungle'na ve üstelik cemaat kimliği bulaşmış olarak tükürülmekle tehdit ekonomik gücü kullanarak uygulanan şiddete örnek verilebilir.

Ancak, şiddetin bu tip kullanılması, dünyayı dönüştürmeyi isteyen kitlenin, genel ekonomik gücü, üretim araçlarını elinde bulundur(a)maması nedeniyle, uygulayabileceği bir şiddet şekli değildir. Aksine onlar üretim araçlarını ele geçirmeleri halinde ekonomik zoru ortadan kaldıracakları iddiasını taşırlar.

Benim-istediğimi-isteme konusunda ikna edemeyen / hegemonya kuramayan ve benim istediğim gibi davranması amacıyla ekonomik zoru da kullan(a)mayan *biranönceolmalılar* için geriye bir tek çıkış kalmaktadır : Ekonomi dışı zor (baskı ve şiddet). Ancak, baskı ve şiddet uygulamak da, toplumda bir güç olarak kabul

edilebilecek yeterli sayıda insanı öngerektirir.

Gücün devşirileceği yer : Halk Kitlesi.

Bu insan gücünün devşirilebileceği tek kaynak, halk olsa gerektir. Son 25 - 30 yılın deneyimi, halkı, egemenlerin üzerine yönlendirilecek bir hareket unsuru haline dönüştürmenin, ikna yöntemleri ile mümkün olamadığını göstermiştir ve giderek buna ilişkin umutlar, umutsuzluk noktasına ulaşmaktadır.

Umutsuzluk, değişimi arayan insanda iki tür davranışı tetikleyebilir: Ya değişime yönelik mevcut yöntem ve yaklaşımının doğruluğunu sorgulayıp, başka bir yol arayışına girer; ya da mevcut yöntem ve yaklaşımının -tanrısal bir ayet gibi- yanlış olmasının mümkün olmadığı kanısında ise, umutsuzluğunun kendi dışında olduğunu düşündüğü ve kontrol edemediği nedenine karşı kızgınlık / öfke ile dolmaya başlar.

Bu anlamda, kendi çıkarının farkında dahi olamayan halk kitlesi, en hafifinden kandırılmışlıktan, (bu kadar uzun süre bir kandırılmışlığın pek mümkün olmadığını düşünenlerde ise) salaklığa uzanan bir bilinç düzeyi [15] tanımlamasına tabi tutulur.

Kısacası halk, kendi doğrularından şüphesi olmayan *biranönceolmalılar* için, *umutsuz bir vakadır* ve dolayısıyla, ikna ederek, bilinçlerini yükselterek halkı, bir eylem unsuru veya öznesi haline dönüştürmek en azından içinde bulunulan tarihsel dönemde mümkün görünmemektedir.

Halkın öfkesini yönlendirmek.

Evet, halk umutsuz bir vaka olabilir, ama çok sık olmasa da aniden öfkelenen, tepkisel bir yapısı olduğu da inkar edilemez. Halkın, baskı ve sömürü düzenlerine karşı aynı kaynaktan türeyen ikili bir bilinç yapısı vardır. Bu ikili bilinç, düzene uyum eğilimi ile ona karşı sürekli alaycı bir eleştiri ve seyrek de olsa isyan duygusunu birlikte taşır. [16] O zaman bu, halk bilinçlendirilemiyorsa bile, öfkelenendirilebilir anlamına gelmektedir, *biranönceolmalı* literatüründe.

Öfke, bir fay hattının kırıldığında, büyük kara parçalarının çok küçük hareketleri ile yılların

sonucunda oluşan gerilimin boşalması gibi, toplumda biriken stresi boşaltan mucizevi bir ilaç gibidir. Ve insanlar, anonimleşme potansiyeli taşıyan bir suç hareketine yönelmiş güruhlarda, bu ilacı kullanmaya pek çabuk teşne olurlar. Böylesi öfkelenmiş bir insan topluluğunu, -sevilen ifade ile 'kitle'yi- [17] harekete geçirmek için geniş ikna süreçlerine gerek yoktur; hatta çoğunlukla böylesi süreçler, yumuşama eğilimi olarak görülüp, öfkenin açıklama yapanın üzerine yönelmesi ile sonuçlanabilir (en ideal olanı sloganlar kullanmak galiba; herkesin anlayabileceği ya da anlamasa da değişmeyen melodisi ile daha önceden 'iyi çocuklardan' duyduğu, yabancı olmadığı bir şeyi hatırlatabilecek basit, kısa ve vurucu cümle ya da cümlecikler).

Buraya kadar her şey tamam; ancak asıl önemli olan çok sık öfkelenmeyen ve sıklıkla baskı ve sömürüye uyum gösteren halkın öfkelenmesine neden olabilecek şeyler bulabilmektir. Ya da daha iyisi (iyi niyetli bir imaj veren) zaten öfkeli oldukları 'basit' bir sorunu, daha kompleks örneğin "düzen" gibi genel bir sorunun görünen kısmı haline getirerek, var olan küçük öfke genelleştirilebilir. [18] Halkın bu kendiliğinden öfkesi [bu pek seyrek öfkesi, hegemonik söylemler tarafından büyük çoğunlukla Vizigotlar üzerine yönlendirilerek sönmelendirilse de], sanal olarak yaratılacak bir öfkeden daha etkili olduğu için, bu ikinci yöntem daha çok kullanılan bir yöntemdir.

Ancak, bu yöntemin sık kullanılması; örneğin mahalle çeşmesi akmayan mahallelinin, çeşmeyi onarmayan ilçe belediyesine yönelik öfkesini IMF'ye yönelik bir öfkeye dönüştürdüğünüzde, mahallenin çeşmeleri -bu arada- bir türlü onarılmıyor ve IMF de bir heyula şeklinde toplumun üstünde kalmaya devam ediyor ise, halk artık öfkelenendiricisini ciddiye almamaya başlar. Hatta bazı durumlarda örneğin maden işçileri yürürken önlerine dövizleri ile geçmeye çalışan *biranönceolmalı* siyasi gruplarını kortejden yaka paça dışarı atabilirler. [19]

Burada yine başta belirttiğimiz yöntemle dönülür aslında: Halkı öfkelenendirebilme tekeli elde bulundurulabilme becerisi; ikna edici doğrulara,

yaşama geçirilmesi / yaşamı dönüştürmesi mümkün görünen tahayyül - projelere sahip olunması ve bu doğruluk, tahayyül sahipliğinin geçmişte işe yaramış birşeyler yapılmış olunduğuna veya geçmişte iyi niyetle bir şeyler yapılmaya çalışılmış olmakla kazanılmış bir itibara ilişkin bonservislerin bulundurulmasını öngerektirir. Bunlara sahip olunması, esasen ikna sürecinden, öfkelenmeye gerek kalmaksızın umutla çıkılmasına vesile olabilir duygusu veriyor, insana. Günümüz, halkın öfkesinin yönlendirilmesi yöntemini, sadece gerilim boşaltmak için Vizigotlara yönelik olarak uygulanabilir kılmaktadır. Bunun da, dünyayı birlikte daha yaşanır kılma hedefi olanların, ızan ve ahlakına sığmayacağını, düşünüyorum.

"Şiddet araçlarının teknik gelişimi, günümüzde öyle bir noktaya ulaşmıştır ki; insan aklının sınırları içerisinde, hiçbir politik amaç onların yıkıcı potansiyelini dengeleyemeyeceği gibi, silahlı çatışmalarda bu araçların kullanılmasını da haklı kılamaz." Hannah Arendt "Tüfek icat oldu, mertlik bozuldu." Köroğlu

Güç Kullanma: Yasadışılık ve Meşruiyet

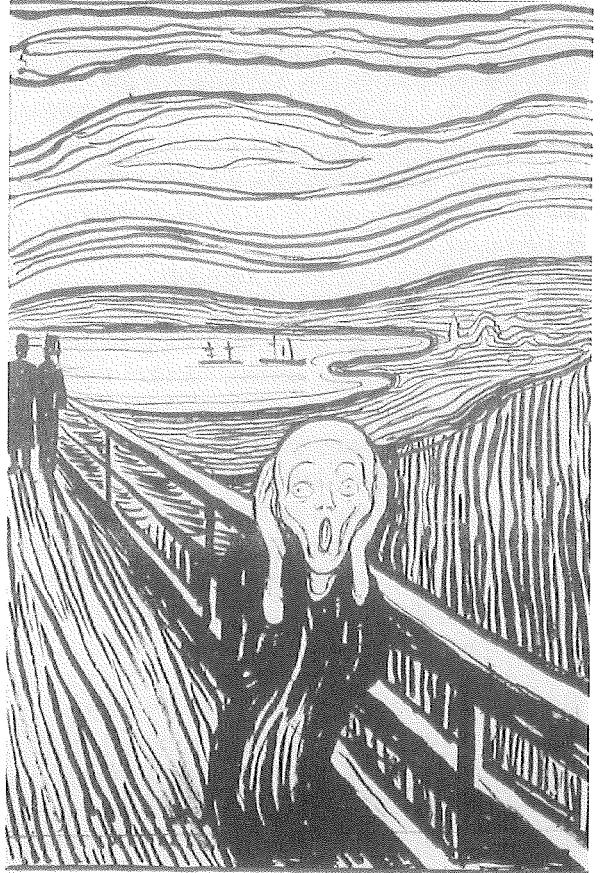
Halkın bir kalkışmaya ikna edilmesi veya halkın öfkesinin bir kalkışmayı tetikleyecek şekilde yönlendirilmesinin çok güç ve çetrefilli bir iş olduğunu gören *biranönceolmalıcı* yaklaşım; insanların benim-istediğimi-istemesini ya da benim-istediğim-gibi-davranmasını sağlamanın yolunun, ancak iktidarın ele geçirilmesinden geçtiği kanaatini taşır. Böylece, daha önce egemenlerin elinde olan güç kullanma tekeli elde etmiş ve tasarladıkları ya da öncekilerin tasarısına onay verdikleri dünya cennetine yönelik istediklerini, insanların iyiliği için, insanlara rağmen ve zorla da olsa, onlara istetebilme imkanına kavuşmuş olacaklardır. [20]

Ancak, buradan itibaren sorun iyice karmaşılaşmaya başlar. Çünkü iktidarın ele geçirilmesi mevcut düzende yasadışıdır. Yasadışı hareketler, devletin güç kullanma tekeli hareketlere geçirmesini meşru kılar.

Yasadışılık, mevcut yasalarda suç olarak kabul edilmiş olan bir eylemi gerçekleştirmenin sonucunda meydana gelir ve teknik bir sorundur. Aynı eylemin meşruluğu ise, siyasi bir sorundur.

Demokrasilerde, yasalar, toplumsal iradenin seçtiği yasama organı tarafından çıkarılır ve bu nedenle meşruiyet kazanır. Ancak, eylemi yapan(lar)ın çok özel durumu ya da çok özel suç konu eylemi gerçekleştirme gerekçesi veya suçun tanımlandığı tarihten bu yana meydana gelen sosyal, kültürel, ekonomik vb. değişimler sonucu suç olma gerekçesinin ortadan kalkması vb. nedenlerle, aynı toplumsal iradenin geniş bir kesimi, yasama organı tarafından kabul edilen suç tanımına uyan bir eylemin, meşru olduğunu düşünebilir ve / veya dünyada hukuki gelişimler sonucunda uluslararası platformda bu eyleme bir meşruiyet tanınabilir.

Herkesin yurttaş ya da birey olarak kabul edilmediği demokrasi öncesi toplumlarda yürütülmüş ya da günümüzde kendini demokrasi dışında tanımlayan ve hukuksal keyfiliğe dayalı yönetimler altında yürütülen silahlı mücadeleler ile hukukun üstünlüğünün değil, gücün üstünlüğünün geçerli olduğu günümüz

uluslararası toplumunda işgalcilere yönelik silahlı direnişler meşru müdafaa olarak kabul edilebilir. [21] Çünkü bu toplumlarda (ve uluslararası toplumda) iktidarlar meşruiyetlerini, doğrudan doğruya güçten veya yönetenlerin diğerlerinden daha insan olduğu tezinden alırlar ve site yurttaş olmayanların, tebaalarının ya da BM'in rızasına / onayına ihtiyaç duymazlar. Oysa günümüzün demokratik toplumlarında iktidarlar meşruiyetlerini, ellerinde bulundurdıkları güç ve bu gücü kullanma tekelinden değil; tüm toplumun çıkarına uygun hareket ettikleri yönündeki hegemonik / ideolojik söylemlerinin toplumdaki destek görmesinden alırlar / almak zorundadırlar.

Bir iktidar, demokratik olduğu iddiası ile anayasasını oluşturmuş; şeklen de olsa yasama, yürütme ve yargı organlarını kurmuş ve kendisini de yurttaşlarına ve dünyaya "Ben demokratik bir ülkeyim." diye tanıtmış ise, artık o ülkede kartlar, demokratik mücadeleler için dağıtılmıştır. Bu tanıtm, o toplumun; sadece kendilerini yönetecek idarenin değil; onunla birlikte bu yönetime talip olan diğerlerinin de, bu taleplerinin hedefine güç kullanarak değil, ancak hukuk içinde varabilecekleri yönünde bir onayı olduğu anlamına gelir. Sözde demokrasilerin perde gerisi iktidar sahipleri, ülkenin vitrininde demokrasi var ise, "*içerde otokrasi, oligarşi, hukuksuzluk satıyoruz*", diyemezler. Dolayısıyla oyun, demokrasi oyununun kuralları çerçevesinde sürmek zorundadır. [22] Bu oyunda, anayasayı ve yasaları ihlal anlamına gelebilecek bir karşı güç kullanma, esasen "hareket alanları bu 'can sıkıcı' demokrasi oyunu nedeniyle ziyadesiyle sınırlanmış olan" sözde demokratik iktidarlar için, arayıp da bulunamayan bir şeydir. Çünkü o zaman ifrata kaçan şiddet eylemleri, "anayasayı koruma" meşru gerekçesi altına sokulabilir ve demokrasi belirsiz bir süre için askıya alınarak, olağanüstü bir güvenlik tedbirleri rejimi oluşturulabilir.

Demokratik yönetim becerisi ile toplumsal demokrasi kültürünün gelişmişlik düzeyi düşük ülkelerde, yasallık alanı çok dar tutulmuştur ve bu durum, sivil eylemlerin çok büyük bir çoğunluğunun yasadışılık alanında kalmasına

hizmet eder. Bu nedenle demokrasi mücadelesi, demokratik özgürlüklere ilişkin yasal sınırların genişletilmesi üzerine kurulur. Anti-demokratik mücadeleler; ortada iktidar sahipleri tarafından açıkça ikrar edilmiş bir anayasa ihlali yok ise; demokratik tüm mücadele yöntemleri -ısrarla- denenmemiş ve bu nedenle gerek ulusal, gerekse de uluslararası kamuoyunda meşruiyet kazanılmamış; bu gayrimeşruluğu nedeniyle halk desteğini de arkasına alamıyor ise, o ülkede sadece ve sadece yasal sınırların daha da daraltılması, mevcut diğer demokratik mücadelelerin ve demokratik gelişimin sekteye uğraması ile sonuçlanır. Sadece mevcut demokratik kazanımları koruyabilmek için dahi; demokrasi mücadelesini yürütenler, çabalarının büyük kısmını öncelikle, anti-demokratik mücadelelere gerekçe teşkil edebilecek, evrensel kabul görmüş düzeyler ile karşılaştırıldığında sınırlı kalan ve/veya gelişmeler sonrasında günün ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak kalmış demokratik özgürlük alanlarını genişletmeye ve böylece anti-demokratik mücadele yöntemlerinin uygulanmasını gereksiz kılmaya yönlendirmelidirler. Bu anlamda, durmuş bir demokrasi mücadelesi, gerileyen bir demokrasi mücadelesidir. [23]

Bunun yanı sıra, gayrı-meşru silahlı mücadelelerin; demokrasiye yönelik bu olumsuz etkilerinin yanı sıra yanında, bizzat mücadelenin içinde yer alanları da militarize ettiği [24] ve militarizasyonun anti-demokratik bir yapıyı gerekli kıldığı bir vakiyadır. Demokrasilerin yaygın bir yönetim şekline dönüştüğü ve dünya toplumunda demokrasi kültürünün her geçen gün daha bir derinleştiği yakın dünya tarihi, ulusal ve uluslararası meşruiyeti ve halk desteğini arkasına alamayan silahlı mücadelelerin uzun sürmesi halinde, silahların destek vermeyen halka da yönlendirilmesinin örneklerini taşır. İkna süreci anlamında elde edilemeyen halk desteğinin (silahlı kalkışmacının istediğinin halk tarafından da istenmesinin), silahla elde edilmeye çalışılması, ideolojik derinliksizliğin getirdiği çaresizliğin de bir sonucudur.

Dar ve geniş anlamıyla demokrasi mücadelesi
Söz konusu çaresizliğe neden olan bir başka

yanılsama ise, mücadelenin dar anlamıyla algılanmasıdır. Demokrasi mücadelesi; mücadele kelimesinin yapmış olduğu bedensel bir zorlama ve bedensel bir karşı çıkış vurgusundan ötürü öyle çağrıştırıyor ise de, sadece kelimenin dar anlamıyla bir mücadele değildir. Kelimenin geniş anlamıyla, o, aynı zamanda demokratik toplumun sorunlarının çözümüne yapılan bir fikri katkıdır da. Ama, toplumu bir cepheler, karşıtlıklar toplamı olarak algılamamanın sağladığı onu çözümleme 'kolaylığı', *biranönceolmalıcıları*, kelimenin dar anlamında 'mücadeleye' yönlendirmektedir; bu dar anlam, mücadeleye bir demokratiklik vurgusu da katmaktadır. Esasen, bu yaklaşım -askeri anlamda- stratejik bir hatayı da beraberinde getirir: Kelimenin dar anlamıyla mücadele etmek, *biranönceolmalıcıların*, sözde demokratik iktidarın yanında / yakınında konumlanan ve ideolojik derinliği olmayan anti-demokratik sivil oluşumların güçlü oldukları zeminde, yani fikri tartışma dışı zeminde mücadeleyi kabul etmeleri anlamına gelir. Üstelik bu zeminde anti-demokratik olmayan farklı görüşlerin ideolojik desteğini de almak mümkün olmayacaktır.

-0-

Biranönceolmalıcı yaklaşım, aslında kendine itiraf etmese de, silahlı mücadelenin, benim-istediğimi-isteme konusunda bir çıkar yol olmadığının ve sorunun benim-istediğimi-istemeyenlerden çok, benim-istediğimde olduğunun belli belirsiz farkına varmaya başlamıştır. Bugünkü bu çökkünlük hali büyük ölçüde bundan kaynaklanmaktadır. İşin daha ilginç olan yanı, doğruluğundan hiç taviz verilmeyen benim-ne-istediğim konusunun da artık netliğini yitirmiş olmasıdır.

Çaresizliğin fiilen itirafı: Terör eylemleri ve yaşam hakkının ihlali

Terör eylemleri ve yaşam hakkının ihlali konusunda, hastalıklı bir durumdan söz etmek mümkündür. Olabilecek hiç bir yöntem, başkalarını benim-istediğimi-istemeye, benim-istediğim-gibi-davranmaya yönlendirmiyor veya en azından mücadeleye destek vermesini sağlamıyor ise, çıkışsızlık kaynaklı öfke, artık doruğa tırmanır. İçinde bulunulan bu durumdan,

tüm diğerleri sorumludur. Bu ruh haletindeki insan, esasen yaşam beklentilerini karşılayacak bir zemini oluşturmaktan vazgeçmiş ve bunun gerçekleşebileceğine olan inancını da yitirmiştir. Burada artık diğerlerini benim-istediğimi-istemeye yönlendirmek söz konusu olmaktan çıkar; bir cezalandırma dürtüsü, bir gerekçesiz -salt şiddet devreye girer. [25] İşin ilginç tarafı, hedef artık iktidar güçleri değil; düzenle uyum içinde olduğunu düşündüğü ve bir böcek gibi 'iğrendiği' sıradan insanlardır.

Sonuç Yerine

İnsanların hemen hemen hepsi, -eğer hastalıklı bir ruh haleti içinde değiller ise- daha güzel bir dünyada yaşamayı ve bu anlamda değişimi isterler. Ancak, onlar için aslanan değişimin hızı ile toplumun bu değişime uyum yeteneğidir. [26] "*Değişimin hızı, çoğu zaman, değişimin yönü kadar önemlidir. Ama, ikincisi çoğu zaman bizim irademizin dışındadır; oysa değişimin hangi hızla gerçekleşmesi gerektiğine biz karar verebiliriz.*" [27] İnsanlar, uzun yıllar sonunda oluşturdukları yaşama tutunma zeminlerinin birdenbire ayaklarının altından kayıp gitmesini istemez. Bu yüzden önceki yaşam biçimlerinde kökten bir dönüşümü getirecek ve eski yapıların tamamıyla ortadan kalktığı, ama yeni yapıların kurulmasına kadar geçecek süre içerisinde acıların çekileceği alt-üst oluş dönemlerini yaşamak istemez; eski yapıların sağladığı garantiler yavaş yavaş çözülürken, onları ikame edebilecek yapıların da sarsıntısız bir şekilde kurulduğu bir dönüşümü arzularlar. [28]

Bizler, tüm insanlığın yüzlerce yıl süren mücadelelerinin sonucunda ulaşılan bir demokrasi düzeyinin avantajlarını yaşayan talihlileriz. İnsanların, insan yerine konmadığı [29], köle - serf olarak kullanıldıkları, iktidarın Tanrı'nın yeryüzündeki gölgesi kabul edildiği, insanların içlerine şeytan girmiş diye engizisyon mahkemelerinde yargılanarak yakıldıkları, yargılanmadan kurşuna dizildikleri vb. dönemlerden ve daha kötüsü bunun tüm insanlar tarafından normal kabul edildiği bir zihniyet yapısından; insan hakları evrensel beyannamesi kapsamındaki özgürlüklerin yavaş yavaş yaşama geçirildiği ve gelişmiş bir demokrasi bilinci,

birey olma anlayışının oluştuğu bir döneme ulaşılmıştır. Elbetteki bu demokratik gelişimin sona erdiği anlamına gelmemektedir.

Elli ya da daha çok yıllık kendi yaşam süreleri içinde bizler; bizden önce, bu dünyada olmasını arzuladıkları düzen için mücadele eden insanların, dünyayı taşıdıkları belli bir demokratik gelişmişlik mirası üzerinde oturuyoruz. Bizim tahayyüllerimiz ve mücadelemiz bizim için olduğu kadar ve belki ondan daha çok, gelecek nesillerimize bırakacağımız mirasa ilişkin olmalıdır. Bu bir sorumluluk değil; bu, kendini demokrat hissedən insanın yaşam biçimi, yaşamdan haz alma biçimidir. Bizler umut dolu yaklaşımımızı korudukça, mücadelemizi -meşru müdafaa halleri dışında- demokratik platformlarda sürdürdüğünce ve bu geniş anlamıyla mücadeleyi sürdürebilecek fikri zeminimizi sürekli takviye ederek tahayyülümüzü ve bu tahayyüllerimize ilişkin pratiklerimizi geliştirdikçe, "Tarihin sonu geldi." diyenler, kendi dönemlerinin sonunun adım adım yaklaştığını er ya da geç anlayacaklardır.

1. Radikal, 07.01.2007 "120 Yıl Yaşayabilmek Hayal Değil." başlıklı dişi yazısı.

2. Heterojendir. Çünkü bu grubun içinde yer alanların temel niteliği; "mevcut durumdan hoşnut olmamak ve bir an önce değişim istemek"tir. Bu temel nitelik onları doğrudan belirli bir siyasi kategoriye (örneğin sol) sokmaz. Burada sağ, muhafazakar vb. ideolojik eğilimli insanlar da yer alırlar. Örneğin, peygamberin yaşadığı "altın çağa" dönmek isteyenler ya da küreselleşmenin milli kimliği ve ulus-devleti tehdit ettiği algısı içinde bağımsızlık vurgusu artmış bir toplumda yaşamak isteyenler gibi...

3. Karl Marx Friedrich Engels, Alman İdeolojisi, Melsa Yayınları, Mayıs 1990, s.39.

4. "Gramsci'ye göre, modern koşullarda galebe çalmak isteyen sınıf, entellektüel ve ahlaki önderliği ele almak, değişik güçlerle ittifak ve uzlaşmalar gerçekleştirmek için kendi dar 'ekonomik-toplu' çıkarlarının ötesinde davranmalıdır. O bu sosyal güçlerin birliğine... 'tariki blok' der. Bu blok, belli bir sosyal düzen için uyuma temelini oluşturur; bu baskın sınıfın kurumlar, sosyal ilişkiler ve düşünceler baği yoluyla egemenliğini (hegemonyasını) yeniden ve yeniden üretir." http://tr.wikipedia.org/wiki/Antonio_Gramsci

5. Güney İskandinavya'nın Gotland bölgesinde oturan bir Germen kavminin 5 ve 6. yy'da Kavimler Göçü sonucunda Galya ve İspanya'ya yerleşen kolu. Yazıda, Roberto Benigni'nin yönettiği Hayat Güzel'dir (Life is Beautiful) filminin bir sahnesinde baba (Benigni) ile oğlu arasındaki bir diyalogdan esinlenerek 'dini, mezhepsel, cinsiyetsel vb. gibi toplumun günah keçisi

olmaya müsait azınlık ya da marjinal gruplar' anlamında kullanılmıştır.

6. "Devletin İdeolojik Aygıtlarını (DİA), Devletin (Baskı) Aygıtından ayıran şu aşağıdaki temel farktır : Devletin (Baskı) Aygıtı 'zor kullanarak' işler, oysa DİA'lar 'ideoloji kullanarak işlerler. ... Bu ayırım, Devletin (Baskı) Aygıtının, kendi hesabına baskıya tümüyle (fizik baskı dahil) öncelik verirken, ideolojinin burada ikincil bir işlevi olmasıdır (bütünüyle baskıya dayanan aygıt yoktur)." Louis Althusser, İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları, İletişim, 1989, s.29.
7. "1649'da Rusya'da devlet, köylülerin yaşadıkları toprakları bırakıp, kaçmalarını önlemek için, aynı zamanda devlet görevlisi olan toprak sahiplerine kaçanların arkasına düşme ve yakalama yetkisi veren yasalar çıkarmıştır. Buna karşın kaçaklar, Rus Toplumunun ve Rus yerleşme merkezlerinin sınırlarını Asya'nın ve Ukrayna'nın içlerine doğru genişleterek sınır bölgelerine kaçmayı sürdürmüşlerdir." William H. McNeill, Dünya Tarihi, İmge 5. Baskı s.509.
8. Ekonomistlerin, piyasa ekonomisinin (tam rekabet koşullarında kendiliğinden ulaşılacak) hedefi olarak vurguladıkları, tam istihdam seviyesine ulaşmak söylenenin aksine kapitalistlerin arzu ettiği bir durum değildir. Çünkü mevcut çalışanların bir şekilde işsiz kalabilecekleri duygusunu sürekli hissetmeleri ücretlerin belli bir düzeyde tutulabilmesi için gereklidir. Belirli bir işsiz kitlesinin bazırda beklemesi, kapitalizm dışı imkanların (cemaat, aile dayanışması ve sosyal güvenlik yöntemleri vb.) zorlanması ile mümkün olabilmektedir.
9. "Bizim tezimiz, dengesini kendi sağlayan piyasa fikrinin düpedüz bir itopya olduğu." Karl Polanyi, Büyük Dönüşüm, İletişim, 2002, s.36.
10. Geçtiğimiz yıllarda kuş gribi nedeniyle Türkiye'deki tavuk üretim çiftlikleri dışındaki kümes hayvanlarının ortadan kaldırılması çabalarının, böyle bir amacı olmasa bile, böyle bir sonuca yol açtığı söylenebilir.
11. Burada, kapitalizm öncesi üretim tarzlarının kapitalizmden daha olumlu ya da daha olumsuz olduğunu vurgulama amacıyla değilim. Bu başka bir yazının konusudur.
12. "Marx, sermaye sahibinin de sermaye birikimi sürecine tabi olduğunun ısrarla altını çizdi. Sermayedar da sermaye birikimi sürecinin esiridir, hizmetkardır. O da, Kapital'deki tabirle, 'egoist hesabın soğuk sularında yüzme mahkûm' bir zavallı yaratıktır." Dante'den McLuhan'a 14 Başyapıt Üzerine Konuşmalar, YKY, İstanbul, 2003 içinde Ahmet İnsel, "Kapital" başlıklı makale.
13. Erke Araştırmaları ve Mühendislik A.Ş.'nin geliştirdiği duyurduğu devridaim makinesi. Firma, 21 Kasım 2006 tarihinde Erke Dönergeci'ni "çağın buluşu" adı altında kamuoyuna duyurarak; "...fevreye zarar vermeyen, istenilen güç ve sıratı sağlayabilen, doğrudan hareketin elde edilebildiği, yakıt gerektirmeyen bir kuvvet makinesi..." olarak tanımladı, fakat bilimsel ve teknik açıklama yapmadı. Tasarımı yapan firma, buluşun fevreye zarar vermeyen, istenen güç ve sıratı sağlayabilen, doğrudan hareketin elde edilebildiği, yakıt gerektirmeyen bir kuvvet makinesi olduğunu, maddenin atalet özelliğinden faydalandığını, bu buluşun istenen yerde istenen miktarda sınırsız elektrik üretme yeteneği bulunduğunu, tüm taşıtlarda kullanılabileceğini açıkladı. Buluşun küresel ısınmayı durduracağı ve savaşları bitireceği iddia edildi. Biliminsanları ise, bu tür bir makinenin mümkün olmadığını söylüyor. Sistemin teknik

- ayrıntılarının açıklanmaması, basın toplantılarında şirketli biliminsanları ve mübendisler yerine bazı emekli subaylar ve bürokratların temsil etmesinin, iddia edilen kabiliyetteki bir makinenin gerçekten geliştirildiği yönündeki şüpheleri artırdığı söyleniyor. (Ayrıntılar: <http://tr.wikipedia.org>)
14. Yok olmak; sermaye birikim sürecine entegre olmayan / olmayan proletarya için açlıktan ölmek, sermayedar için ise servetini yitirip, proletarya haline dönmek ve sonra proletaryanın akebetine uğramak anlamına gelmektedir.
15. Bir sosyalist derginin giriş yazısında ulusalcılığa kayan sosyalistler eleştirilirken "İşçi kitlelerini sosyalizmin düzeyine yükseltme umudunu yitirdiği için, kendisi milliyetçi, şoven etkiler altındaki işçilerin düzeyine doğru utanç verici biçimde geriledi.." ifadelerine yer verilirken, ulusalcılara yönelik utanç verici düzey eleştirisinden, işçiler de payını almaktadır.
16. "Böylece 'iki teorik bilinç', aynı gerçekliğin iki farklı yönünden türeyen şeyler olarak görülebilir: Bir yanda eğer varlığını sürdürmek istiyorsa statüko ile zorunlu uyum, mevcut haliyle dünyada var olma ve de oyunu işverenlerin, yoksulları yönetenlerin koydukları kurallara göre oynama zorunluluğu vs.; öte yanda diğer işçilerle, sömürülen komşularla paylaşılan baskı, güçlük gibi ortak deneyimlerden elde edilen, paternalist tiyatronun metnini sürekli olarak alaycı eleştiriyeye (daha seyrek olmakla birlikte) isyana açık tutan 'sağduyu' ". Edward Palmer Thompson, *Avam ve Görenek, Birikim Yayınları*, 2006, s.24.
17. Kitle kelimesi, TDK sözlüğünde hem "insan topluluğu", hem de "kütile" olarak; kütile kelimesi ise, "Katı maddelerin büyük parçası, küme, yığın" olarak tanımlanmaktadır. Biranönceolmalı literatüründe, kitle ile bundan türeyen kitleleşme vb. kelimelerin sıklıkla kullanılmasında, kelimenin işaret ettiği nesnenin belli bir noktaya yönlendirildiğinde darbe, yıkım, silip süpürme etkisi yaratacak bir silah olabileceği tımsı taşınmasının ve kitle içinde tek tek insanların özne olarak bir anlamının olmadığı, yönlendirilmesi gerektiği hissi vermesinin etkisi olabilir, diye düşünüyorum.
18. Aksi takedirde bu basit sorunu genelleştirilmez ise, egemenler tarafından gerçekten çözülüp, halkın öfkelenmesini bırakan sorun çözücü olan mevcut egemene minnet duyması bile söz konusu olabilir.
19. 38 günlük bir grevden sonra, 4 Ocak 1991 sabahı 'ekmek için' Zonguldak'tan Ankara'ya yürüyüşe geçen Genel Maden-İş'e bağlı onbinlerce işçi, kendilerine 'öncü'lük etmek isteyen sosyalist grupların yürüyüş grubuna katılmasına engel olmuş ve 'devrimci' broşürlerini yurttışlardı.
20. Gerçi Foucault yerinde bir tespitle "İktidarın olduğu yerde, direniş vardır." demiştir; ama olsun 'iyi amaçlı' bir iktidara direnenler, direnmeleri gerektiğinin farkında olmayan aymazlardır.
21. Devletin güç kullanma tekelini yitirdiği ve sivil faşizan güçlerin toplumdaki, sivil / demokratik güçleri silahlı baskı altına almaya başladığı durumlarda da meşru müdafaa kabul edilmelidir.
22. İktidar sahiplerince anti-demokratik eylemlerin gerçekleştirilmesinde, paramiliter ya da lümpen sivil güçlerin açıkça iktidarla organik bağlantılı olarak kullanılamaması ve kullanıldıktan sonra tuvalet kağıdı gibi buruşturulup atılması bile, iktidar güçlerinin oyunu en azından demokrasi içinde oynar görünme zorunluluklarının bir parçasıdır.
23. "Demokratik bir toplum, en iyi şekilde o toplumun yeterince demokratik 'olmadığına' dair sürekli eleştirinin varlığıyla tanınır."
- Zygmund Bauman, *Bireyselleşmiş Toplum*, Ayrıntı, 2005, s.73.
24. "Nasıl ki askerin, bireysel varlığını vatani için feda etme mecburiyeti vardysa, 'parti askeri' de aynı şekilde tamamen proletaryanın davasını hizmetinde olmak mecburiyetindeydi." Ulrich Bröckling, *Disiplin Askeri İtaat Üretiminin Sosyolojisi ve Tarihi*, Ayrıntı, 2001, s. 213.
25. Silahlı hareketler de, uzun sürelerin sonunda meşruyet kazanamamış ve halk desteğini arkalarına alamamışlarsa terörize olmaya teşnedirler.
26. Karl Polanyi, *Büyük Dönüşüm - Çağımızın Siyasal ve Ekonomik Kökenleri, İletişim*, 2002 s. 79.
27. A.g.e. s. 78.
28. "Burada Marx'ın işaret ettiği bilim, mübendislik bilimidir esas olarak. Buna teknik de diyebiliriz. İşçinin yerine bir başka kişinin üretimi planlaması, organize etmesi. Ve burada elbette bütün o 19. yüzyıl ortasında insanlığın yaşadığı, o büyük şok yatar. İnsanların, usta zanaatkar durumunda olan insanların birdenbire fabrikaya girip sadece makinenin uzantısı durumuna geçmelerinin yarattığı şoktur. Bu şok, çok güçlü bir tepkiyi beraberinde getirir. Bu tepki, büyük ihtimalle, 19. yüzyıl ortalarında işçi sınıfı hareketinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Paris Komünü'nü yapanların listesini okuduğumda her zaman şaşırımdır. Hep vasıflı işçilerdir. Taş ustası, şapkacı..." Dante'den McLuhan'a 14 Başyapıt Üzerine Konuşmalar, YKY, İstanbul, 2003 içinde Ahmet İnsel, "Kapital" başlıklı makale.
29. "Cengiz Han döneminde Moğol kabileleri şamanisttiler. Hayvanlarına nasıl davranıyorlarsa, yendikleri topluluklara, ellerine geçirdikleri insanlara da aynı biçimde davrandılar. Durum onlara bakmalarını gerektirdi ise baktılar; öldürmelerini gerektirdiyse öldürdüler." William H. McNeill, *Dünya Tarihi, İmge Kitabevi* 5. Baskı s.377.